

Justisdepartementet

Vår dato:

19.12.2022

Høringsvar NHO Reiseliv - høring av forslag om endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør

NHO Reiseliv viser til Justis- og beredskapsdepartementet (JD) høring av forslag om endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør med sikte på å styrke forbrukernes rett til å betale med kontanter. NHO Reiseliv takker for muligheten til å gi våre kommentarer til høringen. Vi er den største arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for reiselivet i Norge med over 3 800 medlemsbedrifter, og har medlemmer innen overnatting, servering, camping, opplevelser, bilutleie, destinasjonsselskaper med mer.

Våre hovedpunkter i denne høringen er

- Kontantbruken i samfunnet går stadig nedover. Kontanters andel som betalingsform er hos de fleste reiselivsbedrifter godt under 2 %, og svært mange steder melder om en andel som er mindre enn 0,5 %
- Det er en samlet arbeidsgiver- og arbeidstakerside i reiselivsnæringen som mener at bedriftene må kunne velge bort kontantbetaling. Dette forslaget er stikk i strid med hva partene i arbeidslivet ønsker seg.
- Våre medlemmer rapporterer at selv om de i dag har svært liten etterspørsel etter kontantbetaling, har de allikevel løsninger for dette som fungerer for både kunde og bedrift.
- Mer kontanthåndtering øker også risikoen for ran, svart arbeid og omsetning. En av tre av våre medlemmer sier de frykter at mer kontanthåndtering vil føre til økt risiko for de ansatte.

Bakgrunn

JD skriver i høringsnotatet at "utviklingen de senere årene synes å gå i retning av at stadig flere butikker og tjenesteleverandører ikke lenger aksepterer kontanter som betalingsmiddel". JD unnlater imidlertid å vise til det faktum at stadig færre forbrukere betaler med kontanter. Terje Åmås i avdeling for finansiell stabilitet hos Norges bank, har skrevet en artikkel om husholdningenes betalingsvaner de siste årene som oppsummerer resultatene fra halvårslige spørreundersøkelser som Norges Bank har gjennomført siden 2017. Han finner at "våren 2017 ble 11 prosent av handelen på utsalgssteder betalt med kontanter. Høsten 2021 hadde denne andelen falt til 3 prosent. Nedgangen føyer seg inn i en langvarig trend, men koronaepidemien har nok bidratt til at nedgangen har vært større enn den ellers ville vært. Fra høsten 2019 til våren 2020 falt kontantandelen fra 7 prosent til 3 prosent. Færre valgte å betale med kontanter, både som følge av frykt for smitte, og fordi mange utsalgssteder oppfordret til å betale på andre måter. Kontantbruken har så langt ikke vist tegn til å ta seg opp igjen."

Det er derfor grunn til å spørre seg hvilken utfordring forslaget fra JD er ment å løse, når utviklingen i kontantbruk er så marginal i samfunnet. Bruken av kontanter har gått

markert ned, bruken av kort har funnet nye former, og bruken av mobilbetalinger har økt. Forslaget er også stikk i strid med hva en samlet arbeidsgiver- og arbeidstakerside i reiselivsnæringen mener: nemlig at bedriftene må kunne velge bort kontantbetaling.

Fellesforbundet, det største fagforbundet i privat sektor som representerer bl.a. arbeidstakere innen en rekke reiselivsområder, NHO Reiseliv, NHO Luftfart og NHO Transport har ved flere anledninger sendt felles innspill om ønske om å ha større frihet til å si nei til kontanter. Årsakene til dette er som følger:

1. Kortbetaling reduserer svart omsetning

Færre kontanter vil bidra til å redusere svart omsetning. Ved å redusere den svarte omsetningen vil staten få økte skatte- og avgiftsinntekter. Naturligvis er det mulig å unndra penger ved bruk av kort også, men det er vanskeligere enn med kontanter. Skatteetaten har derfor også tidligere sagt at kontanter er med på å drive den svarte økonomien.

2. Kortbetaling gir økt trygghet

Færre kontanter vil gi økt trygghet for de ansatte. Av de som håndterer kontanter, svarer en av fem at de har følt seg utrygg i jobben på grunn av kontanthåndtering eller oppbevaring av kontanter. Hvis en bedrift ikke oppbevarer kontanter, er det rimelig å anta at ansatte vil føle seg tryggere. Sveriges Riksbank har i en rapport konkludert at lavere kontantomsetning har ført til færre ran mot butikker og verditransporter.

3. Kortbruk gir forenkling og reduserte kostnader for bedriftene

Færre kontanter vil forenkle hverdagen for bedriftene. Det vil innebære mindre administrasjon gjennom kasseoppgjør, veksling og lignende. I Sverige og Danmark er det andre, og strengere regler, som gjør at butikkene kan kreve at kundene betaler med kort. Lovgivningen i Sverige sier at man ikke behøver å ta imot kontanter som betaling når det er opplyst om på en tydelig måte. Våre nærmeste konkurrenter om gjestene har således et konkurransefortrinn opp mot norske bedrifter.

Beløpsgrense og tidspunkt

Den danske løsningen som JD beskriver, er interessant: "I Danmark er betalingsmottakere forpliktet til å ta imot kontanter mellom kl. 06.00 og kl. 22.00(...) i områder der det kan være forhøyet risiko for tyveri forbundet med å motta kontanter, er de forpliktet til å motta kontanter mellom kl. 06.00 og kl. 20.00." Dette er en klar anerkjennelse av at kontanter medfører økt ransrisiko.

JD spør om "synspunkter på om det bør oppstilles beløpsmessige eller andre begrensninger, for eksempel at retten til å betale med kontanter ikke gjelder for beløp som overstiger den tilsvarende grensen på 40 000 kroner etter hvitvaskingsloven § 5, eller av hensyn til ransrisiko ikke skal gjelde om natten." NHO Reiseliv mener (som en sekundær posisjon etter vår primære posisjon om at bedrifter bør kunne velge bort kontanter hele døgnet) at Norge kunne innført en liknende variant som man har i Danmark, med muligheten for kontantnekt etter kl. 20.00/22.00. En lavere beløpsgrense enn 40.000, for eksempel 10.000 kroner (ref. til regelen i skattebetalingsloven om medansvar for skatter

og avgifter ved betaling med over 10 000 kroner i kontanter) er også åpenbart fornuftig og risikoreduserende.

Kontantkrav er ulikt for forbruker og næring

Skillet mellom å kunne kreve å betale med kontant eller ikke, går mellom forbruker og næring. En bedrift kan med andre ord kreve at oppgjør fra en annen næringsdrivende skal gjøres elektronisk, enten i form av kort eller overføring til konto. Her skilles det heller ikke mellom forhåndsbetaling eller ikke. For eksempel kan hotellet alltid kreve elektronisk betaling hvis en bedrift bestiller en konferansepakke.

Færre kontanter vil forenkle hverdagen for bedriftene. Det vil innebære mindre administrasjon gjennom kasseoppgjør, veksling og lignende. Næringsdrivende bør også selv få velge om de skal tilby kontanter, som handler både om næringsfrihet og å legge til rette for mest mulig fleksibilitet og innovasjon.

NHO Reiseliv mener derfor at forslaget i Justis- og beredskapsdepartementets høring av forslag om endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør med sikte på å styrke forbrukernes rett til å betale med kontanter er å gå imot en klar utvikling i samfunnet og imot et ønske fra partene i arbeidslivet. Vi mener det ikke må bli strengere krav til kontantbeholdning enn det er i dag, heller motsatt. Særlig viktig er det at det med forslaget ikke påtvinges bedrifter og ansatte mer kontanthåndtering og flere kassaapparater. Veien fremover for norsk arbeidsliv og næringsliv er å sikre at det er klart og tydelig at alle private virksomheter selv får bestemme om de skal ta imot kontanter eller ikke.

Medlemmene frykter økte kostnader og økt risiko for de ansatte

NHO Reiseliv har spurt våre medlemmer om konsekvensene om mer kontanthåndtering. Rundt halvparten svarer at dette vil føre til økte kostnader fordi de må opprette flere betalingssteder og bruke mer nattsafe og kontantbestilling, og en av tre frykter det vil føre til økt risiko for de ansatte.

Vi viser avslutningsvis også til høringssvaret fra Næringslivets hovedorganisasjon og de momenter som kommer frem der som vi også stiller oss bak.

Med vennlig hilsen

NHO Reiseliv

Kristin Krohn Devold
Administrerende direktør

Ole Michael Bjørndal
Fagdirektør næringspolitikk

